

La vie d'Alexandre

(Quinte-Curce)

Textes de la séance 1

*Quinte-Curce avait écrit **La vie d'Alexandre** en dix livres. Malheureusement, les deux premiers sont perdus à jamais. Dès le livre III, nous retrouvons le conquérant en Asie Mineure, puis plus profondément dans l'Empire perse.*

Heureusement pour nous et pour les historiens, d'autres écrivains antiques (Arrien, Diodore de Sicile, Justin, Plutarque, Strabon...) nous ont donné beaucoup de renseignements sur l'enfance et la jeunesse du roi de Macédoine.

La congestion d'Alexandre (III, V,1 – VI,16)

Récit d'un grave danger que courut Alexandre à Tarse en Cilicie (sud de la Turquie actuelle)

[V,1] Mediam <urbem> Cydnus amnis, de quo paulo ante dictum est, interfluit ; et tunc aestas erat, cuius calor non aliam magis quam Ciliciae oram **vapore** solis accendit, et diei fervidissimum tempus esse coeperat. [2] Pulvere simul ac sudore perfusum regem invitavit liquor fluminis ut calidum adhuc corpus ablueret ; itaque, veste deposita, in conspectu agminis, - decorum quoque futurum ratus, si ostendisset suis levi ac **parabili cultu** corporis se esse contentum, - descendit in flumen. [3] Vixque ingressi subito **horrore artus rigere** coeperunt ; pallor deinde **suffusus** est, et totum propemodum corpus vitalis calor **liquit**. [4] Exspiranti similem **ministri** manu excipiunt, nec satis **compotem** mentis in tabernaculum deferunt. Ingens **sollicitudo** et paene iam luctus in castris erat. [5] Flentes querebantur in tanto impetu cursuque rerum omnis aetatis ac memoriae

clarissimum regem non in acie saltem, non ab hoste deiectum, sed abluentem aqua corpus ereptum esse et extinctum [...]. [9] Inter haec liberius **meare spiritus** coeperat, adlevabatque rex oculos, et paulatim redeunte animo circumstantes amicos agnoverat ; **laxata**que vis morbi ob hoc solum videbatur, quia magnitudinem mali sentiebat. [10] Animi autem **aegritudo** corpus urgebat : quippe Dareum quinto die in Cilicia fore nuntiabatur. Vinctum ergo se tradi, et tantam victoriam eripi sibi e manibus obscuraque et ignobili morte in tabernaculo extingui se querebatur [...].

Mosaïque montrant l'itinéraire d'Alexandre de la Macédoine à Tarse / 2

[VI,1] Erat inter nobiles medicos ex Macedonia regem secutus Philippus, natione **Acarnan**, fidus admodum regi : puero comes et custos salutis datus, non ut regem modo, sed etiam ut **alumnus** eximia caritate diligebat. [2] Is non **praeceptis** se, sed strenuum remedium adferre tantamque vim morbi potione **medicata levaturum** esse promisit [...]. [14] Ceterum tanta vis medicamenti fuit, ut, quae secuta sunt, **criminationem** Parmenionis adiuverint. **Interclusus** spiritus **arte** meabat. Nec Philippus quicquam **inexpertum** omisit. Ille **fomenta** corpori admovit, ille **torpentem** nunc cibi, nunc vini odore excitavit. [15] Atque, ut primum mentis compotem esse sensit, modo matris sororumque, modo tantae victoriae adpropinquantis **admonere** non destitit. [16] Ut vero medicamentum se diffudit in venas et **sensim** toto corpore salubritas percipi potuit, primo animus vigorem suum, deinde corpus quoque exspectatione **maturius** recuperavit : **quippe** post tertium diem quam in hoc statu fuerat, in conspectum militum venit.

Sisygambis prisonnière (III, XI,20 – XII,17)

Peu après la bataille d'Issos (1er novembre 333 avant J.-C.), Alexandre s'empare de la famille royale achéménide.

Le harem de Darius / 2

[XI,20] Sed iam <castra Darei> quoque victor intraverat, omni quidem opulentia **ditia**. Ingens auri argentique pondus, non belli, sed luxuriae apparatus, diripuerant milites ; cumque plus raperent quam capere possent, passim strata erant itinera vilioribus sarcinis, quas in comparatione meliorum avaritia contempserat. [21] Iamque ad feminas perventum erat, quibus, quo cariora ornamenta sunt, violentius detrahebantur. Ne corporibus quidem vis ac libido parcebat. [22] Omni **planctu** tumultuque, **prout** cuique fortuna erat, castra repleverant, nec ulla facies mali deerat, cum per omnes ordines aetatesque victoris crudelitas ac licentia **vagaretur**. [23] Tunc vero **inpotentis** fortunae species conspici potuit, cum ii, qui tum Dareo **tabernaculum** exornaverant omni luxu et opulentia instructum, eadem illa Alexandro, quasi veteri domino, reservabant. Namque id solum intactum omiserant milites, ita tradito more ut victorem victi regis tabernaculo **exciperent**.

[24] Sed omnium oculos animosque in semet converterant captivae mater coniuxque Darei : illa non maiestate solum sed etiam aetate venerabilis, haec formae pulchritudine nec illa quidem sorte corruptae ; receperat in sinum filium nondum sextum annum aetatis egressum, in spem tantae fortunae, quantam pater eius paulo ante amiserat, genitum. [25] At in gremio anus **aviae** iacebant adultae **virgines duae** non suo tantum, sed etiam illius maerore confectae. Ingens circa eam nobilium feminarum turba constiterat laceratis crinibus abscissaque veste, pristini decoris inmemores, reginas dominasque veris quondam, tunc alienis nominibus, invocantes. [26] Illae suae calamitatis oblatae in utro **cornu** Dareus stetit, quae fortuna **discriminis** fuisset, requirebant : negabant se captas, si viveret rex. Sed illum equos **subinde** mutantem longius fuga abstulerat [...].

Stateira, épouse de Darius, regarde entrer Alexandre / 2

[XII,1] Rex, qui diu Dareum persequendo fatigabatur, postquam et nox adpetebat et consequendi spes non erat, in castra paulo ante a suis capta pervenit. [2] Invitari deinde amicos, quibus maxime **adsueverat**, iussit, quippe summa **dumtaxat** cutis in **femine perstricta** non prohibebat interesse convivio, [3] cum repente e proximo tabernaculo lugubris clamor barbaro ululatu planctuque permixtus epulantes conterruit. Cohors quoque, quae **excubabat** ad tabernaculum regis, verita ne maioris motus **principium**

esset, armare se coeperat. [4] Causa subiti pavoris fuit, quod mater uxorque Darei cum captivis nobilibus regem, quem interfectum esse credebant, ingenti gemitu **eiulatu**que deflebant. [5] Unus namque e captivis **spadonibus**, qui forte ante ipsarum tabernaculum steterat, **amiculum**, quod Dareus, sicut paulo ante dictum est, ne **cultu** proderetur abiecerat, in manibus eius qui repertum ferebat agnovit, ratusque interfecto detractum esse falsum nuntium mortis eius attulerat. [6] Hoc mulierum errore conperto Alexander fortunae Darei et pietati earum inlacrimasse fertur. Ac primo **Mithrenem**, qui **Sardis** tradiderat, peritum linguae persicae, ire ad consolandas eas iusserat ; [7] veritus deinde ne proditor captivarum iram doloremque renovaret, Leonnatum ex **purpuratis** suis misit, iussum indicare falso lamentari eas vivum. Ille cum paucis **armigeris** in tabernaculum in quo captivae erant pervenit, missumque se a rege nuntiare iubet. [8] At hi, qui in vestibulo erant, ut armatos conspexere, **rati** actum esse de dominis in tabernaculum currunt, vociferantes adesse supremam horam missosque qui occiderent captas. [9] Itaque, ut quae nec prohibere possent nec admittere auderent, nullo responso dato tacitae **opperiebantur** victoris arbitrium. [10] Leonnatus exspectato diu qui se intromitteret, postquam nemo **producere** audebat, relictis in vestibulo **satellitibus** intrat in tabernaculum. Ea ipsa res turbaverat feminas, quod inrupisse non admissus videbatur. [11] Itaque mater et coniunx **provolutae** ad pedes orare coeperunt ut, priusquam interficerentur, Darei corpus ipsis patrio more sepelire permetteret : functas supremo in regem officio **inpigre** se esse morituras. [12] Leonnatus et vivere Dareum et ipsas non incolumes modo, sed etiam **apparatu** pristinae fortunae reginas fore. Tum Darei demum mater **adlevari** se passa est [...].

[15] <Alexander> praemittit ad captivas, qui nuntiarent ipsum venire, **inhibita**que comitantium turba tabernaculum cum **Hephaestione** intrat. [16] Is longe omnium amicorum carissimus erat regi, cum ipso pariter eductus, secretorum omnium arbiter ; libertatis quoque in admonendo eo non alius ius maius habebat, quod tamen ita usurpabat ut magis a rege permissum quam **vindicatum** ab eo videretur : et sicut aetate par erat regi, ita corporis habitu praestabat. [17] Ergo reginae illum esse regem ratae suo more veneratae sunt. Inde ex captivis spadonibus quis Alexander esset monstrantibus, Sisigambis advoluta est pedibus eius ignorationem numquam antea visi regis excusans ; quam manu adlevans rex : "Non errasti", inquit, "mater : nam et hic Alexander est".